

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Кононенко О.І.

**СУЧАСНІ МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО СПЕЦІАЛЬНОГО КУРСУ

*для здобувачів спеціальністю 053 «Психологія»
третього освітньо-кваліфікаційного рівня (доктор філософії)*

ОДЕСА
ОНУ
2021

УДК 159.87

К 647

Розробник:

О. І. Кононенко, доктор психологічних наук, професор кафедри диференціальної та спеціальної психології ОНУ імені І. І. Мечникова;

Рецензенти:

Кіреєва З.О. - доктор психологічних , професор, завідувач кафедри загальної психології та психології розвитку особистості Одеського національного університету імені І.І.Мечникова

Соколова Г.Б. – доктор психологічних наук, доцент кафедри дефектології і фізичної реабілітації Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету
психології та соціальної роботи ОНУ імені І. І. Мечникова*

Протокол № 3 від 11.12. 2020 р.

Кононенко О.І.

Сучасні методи психологічних наукових досліджень: метод. рек. До курсу для здобувачів 3-го освітньо-кваліфікаційного рівня (доктор філософії) спец. 053 «Психологія» / Кононенко О.І.; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ф-т психології та соціальної роботи. – Одеса : ОНУ, 2020. – 21 с.

У методичних рекомендаціях розкривається програма курсу, даються вказівки для опанування лекційним матеріалом. Методичні рекомендації розроблені для здобувачів психологічного напрямку та допомагають при підготовці до відповідей на практичних заняттях, оформленні робіт при самостійному виконанні завдань, при підготовці до атестації. Увагу приділено формуванню формування у аспірантів знань відносно закономірностей психологічного професійного відбору кандидатів і профорієнтації абітурієнтів.

Розраховано для здобувачів 1 курсу третього освітньо-кваліфікаційного рівня (доктор філософії) спеціальності 053 «Психологія» факультету психології та соціальної роботи ОНУ імені І.І. Мечникова.

ЗМІСТ

Загальні відомості

Зміст та структура навчальної дисципліни

Методи навчання та контролю

Питання для підсумкового контролю

Рекомендована література

Додатки. Теми рефератів та есе

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Методичні рекомендації з курсу «Сучасні методи психологічних наукових досліджень» розроблені на кафедрі диференціальної і спеціальної психології ОНУ імені І.І. Мечникова на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня «третій (доктор філософії)» (ОКРДФ) відповідно до навчального плану для спеціальності 053 «Психологія». Згідно з навчальним планом «Професійна орієнтація і психологічний професійний відбір» є дисципліною вибіркового циклу і її вивчення здійснюється на 1-му курсі навчання здобувачів освітньо-кваліфікаційного третього рівня (доктор філософії).

Актуальність даного курсу

Сучасні тенденції розвитку українського суспільства зумовлюють розв'язання актуальних питань психологічної науки, серед яких особливого значення набуває формування здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі психології, в тому числі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних психологічних знань, що сприяє розвитку потенціалу психолога-науковця.

Курс спрямований на надання здобувачам третього рівня вищої освіти необхідного обсягу знань у системі методів наукових досліджень, забезпечує підготовку їх до самостійного проведення науково-психологічного дослідження та написання дисертаційної роботи. Завдання курсу полягають у тому, щоб сформувати в здобувачів цілісну систему знань про методи і організацію науково-психологічного дослідження, види науково-психологічного дослідження (теоретичне, емпіричне, прикладне), методологічні принципи та етапи його проведення. Здобувачі набувають необхідні навички щодо розроблення сценарію науково-психологічного дослідження, узагальнення та пояснення наукових фактів. Курс сприяє розвитку критичного осмислення видів та форм науково-дослідної роботи, критичне осмислення вимог та структури публікації наукових результатів, володіти навичками аналізу результатів досліджень та самостійної

інтерпретації результатів емпіричних даних психологічного дослідження.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування у аспірантів вміння планувати та реалізувати на практиці оригінальне самостійне наукове психологічне дослідження, яке має наукову новизну, теоретичну і практичну цінність і сприяє розв'язанню значущих наукових та соціальних проблем.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

Дисципліна «Сучасні методи психологічних наукових досліджень» є спеціальною психологічною підготовкою аспірантів до майбутньої науково-дослідної діяльності в галузі психологічних знань. Дисципліна базується безпосередньо на знаннях та навичках з методології психології, психодіагностики, психометрії та інших.

Мета вивчення курсу: підготовка та залучення здобувачів освітньо-кваліфікаційного третього рівня (доктор філософії) до здійснення науково-дослідницької діяльності, ознайомлення їх зі стратегією та тактикою проведення досліджень, надання їм певних знань щодо методології, методики й інструментарію дослідження та підготовки ними публікації.

Завдання курсу: ознайомити здобувачів освітньо-кваліфікаційного третього рівня (доктор філософії) з необхідними засадами наукової діяльності в Україні, сформувати систему знань, розширити спектр знань у сфері методології досліджень, дати їм необхідні знання та практичні навички психологічних наукових досліджень, сприяти творчому розумінню необхідності розробки різного роду проблем, застосуванню методів досліджень; формувати уявлення про методологію та методи наукових досліджень, розвивати вміння підготовки та написання публікацій.

Це сприятиме розвитку професійних умінь з формулювання та презентації результатів проведених досліджень.

В результаті вивчення цієї дисципліни аспірант повинен:

знати:

- поняття та порядок здійснення наукового дослідження;

- порядок вибору і формулювання проблеми і теми наукового дослідження;
- поняття науки і наукової діяльності;
- вміння віднайти інформацію та відбір матеріалу;
- формулювання плану наукового дослідження.

вміти:

- знати основні поняття, терміни, загальні аспекти науки;
- мати уявлення про прикладне значення дисципліни;
- набути навичок різноманітних теоретико-методологічних основ;
- володіти методами та прийомами наукових досліджень, методикою підготовки та написання наукових робіт;
- володіти формами та принципами організації науково-дослідної роботи аспірантів;
- аналізувати актуальні проблеми розвитку науки та критерії вибору напрямку наукового дослідження;
- застосовувати набуті знання для подальшої наукової діяльності, вивчення інших дисциплін.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

ЗК 4 – Знання предметної області та розуміння професійної діяльності за спеціальністю.

СК 5 - Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики у галузі психології.

Демонструвати наступні результати навчання:

ПРН 6. Планувати та реалізувати на практиці оригінальне самостійне наукове психологічне дослідження, яке має наукову новизну, теоретичну і практичну цінність і сприяє розв'язанню значущих наукових та соціальних проблем.

ПРН 7. Використовувати сучасні методи пізнання, аналізувати сучасну

наукову картину світу, відрізнити наукове знання від поза наукового, визначати фактори, що впливають на розвиток науки.

ПРН 12. Здійснювати критичне осмислення видів та форм науково-дослідної роботи, критичне осмислення вимог та структури публікації наукових результатів, володіти навичками аналізу результатів досліджень та самостійної інтерпретації результатів емпіричних даних психологічного дослідження.

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р.		л	п/с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1.												
Класифікація методів психологічних наукових досліджень												
Тема 1. Наука як система знань і сфера людської діяльності	22	4	2			16						
Тема 2. Методологічні основи наукових досліджень.	24	4	4			16						
Всього за ЗМ№1	46	8	6			32						
Змістовий модуль 2.												
Характеристика сучасних методів психологічних наукових досліджень												
Тема 3. Класифікації методів досліджень.	22	4	4			14						
Тема 4. Характеристика сучасних методів дослідження.	22	4	4			14						
Всього за ЗМ№2	44	8	8			28						
Всього	90	16	14			60						

Програма навчальної дисципліни містить два модуля:

Модуль 1. Класифікація методів психологічних наукових досліджень

Лекційний матеріал

Тема 1. Наука як система знань і сфера людської діяльності. Поняття про науку. Описова, прогностична, проектно-конструкторська, технологічна та інші функції науки. Наука як соціальний інститут. Історичні передумови виникнення науки. Етапи розвитку науки. Наукові революції. Класифікація наук. Організація наукової діяльності в Україні. Загальне уявлення про методологію науки.

Наукове дослідження. Види досліджень. Етапи наукового дослідження. Форми теоретичного знання: закони, класифікації і типології, моделі, схеми, гіпотези.

Мета і завдання курсу. Зв'язок курсу з іншими науками. Поняття науки. Система наукових знань. Функції науки. Теоретичні та методологічні принципи науки. Класифікація наук. Роль, місце і значення науки для суспільства. Наукова картина світу. Науково-дослідна робота та науковий потенціал України. Форми підготовки наукових кадрів. Наукові заклади України.

Поняття наукового дослідження. Види наукових досліджень. Етапи наукових досліджень. Фундаментальні наукові дослідження. Прикладні наукові дослідження. Наукова творчість. Види науково-дослідної роботи.

Тема 2. Методологічні основи наукових досліджень. Поняття методу. Парадигми науки. Структура теорії. Поняття наукової проблеми. Рівні експериментальних гіпотез. Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки. Класифікація наукових досліджень. Загальнонаукові принципи: єдності теорії і практики, детермінізму, доповнювальності, самоорганізації, системності, інваріантності. Вимоги до методів наукових досліджень. Класифікація методів. Проблема понятійно-категоріального

апарату наукових досліджень.

Науковий метод. Методологія і методика наукових досліджень. Філософські методи та їх роль у науковому пізнанні. Методи емпіричного дослідження: спостереження, експеримент, порівняння, опис, вимірювання. Методи теоретичного дослідження: формалізація, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний, логічний, історичний, аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, аналогія, моделювання, системний підхід, тощо.

Метод опитування. Метод анкетування. Види анкетування. Загальні вимоги до складання анкет. Структура анкети. Принципові вимоги до складання запитань в анкеті. Метод інтерв'ю. Метод фокус-групи. Метод спостереження. Метод аналізу.

Модуль 2. Характеристика сучасних методів психологічних наукових досліджень.

Лекційний матеріал

Тема 3. Класифікації методів досліджень. Основні загальнонаукові дослідницькі методи. Методи психології. Типологія методів. Методика. Теоретичне дослідження в психології. Теоретичні методи дослідження в психології, зокрема аналіз, реконструкція, моделювання, прогнозування. Операціоналізація понять у теоретичних дослідженнях. Теоретичне значення дослідження. Оформлення теоретичної частини роботи. Порядок опрацювання літературних джерел досліджень. Класифікація методів психологічного дослідження.

Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень. Види та галузі інформації. Пошук вторинної документальної інформації з теми дослідження, бібліографічні видання. Отримання і аналіз первинної інформації. Інформація в інформаційно-пошукових системах бібліотек та установах науково-технічної інформації. Вторинна інформація. Процес збору та аналізу наукової інформації. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації та автоматизовані системи обробки інформації на ЕОМ. Каталоги,

їх види та характеристика. Техніка роботи з науковою літературою. Оформлення бібліографічного опису літератури та списку використаних джерел в процесі наукового дослідження.

Бібліографічний список використаних джерел. Види бібліографічних списків. Правила складання бібліографічного списку. Об'єкти бібліографічного опису. Зона бібліографічного опису. Елементи бібліографічного опису. Бібліографічний опис документів під назвою. Бібліографічний опис документів за авторами. Бібліографічний опис багатотомних видань. Бібліографічний опис електронних ресурсів.

Тема 4. Характеристика сучасних методів дослідження. Теоретичні методи дослідження. Теоретичні методи дослідження в психології, зокрема аналіз, реконструкція, моделювання, прогнозування. Операціоналізація понять у теоретичних дослідженнях. Теоретичне значення дослідження. Оформлення теоретичної частини роботи. Порядок опрацювання літературних джерел. Емпіричні методи дослідження. Емпірична частина дослідження. Види експерименту. Методи здобуття емпіричного матеріалу. Визначення змінних. Поняття про вибірку досліджуваних. Вимоги до вибірки. Пілотажне дослідження. Інструктування. Процедура експерименту. Обробка емпіричних даних. Обробка та аналіз даних дослідження

Критерії вибору теми дослідження. Формулювання теми дослідження. Структура наукового дослідження. Перелік умовних позначень. Визначення актуальності теми. Визначення об'єкту і предмету дослідження. Визначення практичної цінності та значущості теми дослідження.

Особливості наукового тексту. Мова і стиль наукового викладу. Лексичні особливості наукового стилю. Морфологічні особливості наукового стилю. Редагування наукового тексту.

Наукова публікація: поняття, функції, основні види. Тези наукової доповіді. Наукова доповідь. Наукова стаття та її структурні елементи. Наукова монографія. Правила оформлення публікації. Систематизація результатів наукового дослідження.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Самостійна робота полягає у підготовці до семінарських, практичних та лабораторних занять. Викладачем подається додаткові теми цих занять та завдання, які аспіранти повинні підготувати, спираючись на лекційний матеріал. Аспірантам пропонується самостійно опрацювати та поглибити знання з наступних тем, зробити конспект, що перевірятиметься викладачем по даним темам на семінарських заняттях.

Основні поняття методології психологічної науки

Методологія як наука про метод

Особливості проведення наукового дослідження

Порядок проведення наукового дослідження

Класифікації методів досліджень.

Характеристика сучасних методів дослідження.

Прийоми викладення наукових матеріалів

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, і є невід'ємною складовою процесу вивчення конкретної дисципліни. Її зміст визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Методичні матеріали для самостійної роботи аспірантів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Обов'язковим елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Сучасні методи психологічних наукових досліджень» є самостійна робота аспірантів з вітчизняною і зарубіжною літературою з

питань психології, теорії, методології та практики проведення наукових досліджень в галузі психології. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від нормованих навчальних занять, тобто лекційних і семінарських занять (аудиторної роботи).

Основні види самостійної роботи, на які повинні звертати увагу здобувачі:

- вивчення лекційного матеріалу;
- робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури;
- підготовка до семінарських занять;
- підготовка до дискусій та інших пропонованих викладачем завдань;
- робота над рефератом (тезами, доповіддю);
- самоперевірка аспірантом власних знань за запитаннями для самодіагностики;
- підготовка до поточного та підсумкового контролю;
- укладання глосарію з основних понять, що використовуються у винесених на розгляд тем навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень».

Опрацювання лекційного матеріалу.

Лекції слугують тим підґрунтям та інструментом, що спрямовують аспірантів у найбільш раціональному напрямі щодо вивчення навчальної дисципліни та надають йому знання в обсязі, необхідному для подальшого поглибленого вивчення навчальної дисципліни, роз'яснюють найбільш складні поняття та положення навчальної дисципліни. Плідна робота аспірантів на лекціях є запорукою подальшого успішного оволодіння тим необхідним масивом знань, що сприятиме формуванню із аспіранта фахівця з необхідним рівнем знань та навичок. На початку лекції, як правило, викладач оголошує тему лекції, план її проведення та

необхідну навчальну літературу і нормативно-правові джерела. Крім того, посилення на наукову і спеціальну літературу а також нормативно-правові джерела здійснюються викладачем в ході проведення лекції. Тому, під час лекції аспіранти повинні уважно слухати викладача, аналізувати отриману інформацію, а також конспектувати найбільш важливі та необхідні масиви інформації, що надається. В кінці лекції аспірант може задати викладачеві питання щодо роз'яснення незрозумілих положень прослуханої лекції.

У системі різних форм навчально-виховної роботи особливе місце належить лекції, де викладач надає аспіранту основну інформацію, навчає розмірковувати, аналізувати, допомагає опанувати ключові знання, а також спрямовує самостійну роботу аспіранта.

Зв'язок лекції і самостійної роботи аспіранта розглядається в таких напрямках: лекція як головна початкова ланка, що визначає зміст і обсяг самостійної роботи аспіранта; методичні прийоми читання лекцій, що активізують самостійну роботу аспірантів; самостійна робота, яка сприяє поглибленому засвоєнню теми на базі прослуханої лекції.

Перший етап самостійної роботи починається з процесу слухання і записування лекції. Правильно складений конспект лекції – найефективніший засіб стимулювання подальшої самостійної роботи аспірантів. Аспірант повинен чітко усвідомити, що конспект – це короткий тезовий запис головних положень навчального матеріалу. Складання і вивчення конспекту – перший етап самостійної роботи аспіранта над вивченням теми чи розділу. Конспект допомагає в раціональній підготовці до семінарських занять, заліку, у визначенні напряму і обсягу подальшої роботи з літературними джерелами.

Під час підготовки до лекції аспірант повинен опрацювати матеріал попередньої лекції з використанням підручників та інших джерел літератури. На лекціях висвітлюють тільки основні теоретичні положення та найбільш актуальні проблеми, тому більшість питань виноситься на

самостійне опрацювання.

Підготовка до семінарських занять. Підготовка до семінарських занять розпочинається з опрацювання лекційного матеріалу. Аспірант повинен самостійно ознайомитися з відповідним розділом робочої програми, підготувати відповіді на контрольні запитання, які подані в програмі у певній послідовності згідно з логікою засвоєння навчального матеріалу.

Семінарські заняття збагачують і закріплюють теоретичні знання аспірантів, розвиваючи їх творчу активність, допомагають у набутті практичних навичок роботи за предметом навчальної дисципліни.

У процесі підготовки до семінарських занять самостійна робота аспірантів є обов'язковою частиною навчальної роботи, без якої успішне і якісне засвоєння навчального матеріалу неможливе. Це свідчить про необхідність керування самостійною роботою аспірантів з боку викладача завдяки проведенню цілеспрямованих організаційних і контрольних заходів.

У разі, коли аспірант не може самостійно розібратися в якомусь питанні, він може отримати консультацію у викладача (згідно з графіком проведення консультацій викладачами кафедри туризму і готельного господарства). Добре організовані консультації дозволяють спрямувати самостійну роботу в потрібному напрямі, зробити раціональною і підвищити її ефективність.

Самостійна робота над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни може виконуватися в бібліотеці, навчальних кабінетах та лабораторіях, в домашніх умовах. Раціональна організація самостійної роботи вимагає від аспіранта вмілого розподілу свого часу між аудиторною і позааудиторною роботою. Виконання завдань із самостійної роботи є обов'язковим для кожного аспіранта.

Фінальною формою самостійної роботи є підготовка до заліку. Вона базується на систематичному вивченні лекційного матеріалу, питань, розглянутих на семінарських заняттях, а також проблемних питань, досліджених самостійно, й вмінні логічно викладати їх сутність.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЮ

Лекції, підсумкові заняття, Використання дистанційного навчання – з залученням аспірантів до освітніх ресурсів та міжнародновизначених курсів.

Застосовується поточний контроль, підсумковий (семестровий) контроль. Форма поточного контролю обирається викладачем.

Критерії оцінювання:

Творча робоча	15
Реферат за обраною темою	15
Аналіз монографій.	15
Словник по темам дисципліни	15
Підсумковий контроль	40

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття, функції і значення науки.
2. Процес зародження науки.
3. Структура науки як системи знань.
4. Класифікація наук.
5. Науково-дослідна робота та науковий потенціал України.
6. Процес наукового дослідження, його характеристика та етапи проведення.
7. Вибір теми та реалізація дослідження.
8. Ефективність наукових досліджень.
9. Поняття наукового дослідження.
10. Види наукових досліджень.
11. Етапи наукових досліджень.
12. Фундаментальні наукові дослідження.
13. Прикладні наукові дослідження.
14. Поняття про методологію досліджень, види та функції наукових досліджень.
15. Об'єкт і предмет наукового дослідження, їх класифікація.
16. Методи дослідження та їх класифікація.

17. Загальні методи наукових досліджень.
18. Спеціальні методи наукових досліджень в економіці.
19. Методи дослідження в туризмі.
20. Методи емпіричного дослідження: спостереження, експеримент, порівняння, опис, вимірювання.
21. Методи теоретичного дослідження: формалізація, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний, логічний, історичний, аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, аналогія, моделювання, системний підхід, тощо.
22. Метод опитування. Метод інтерв'ю. Метод фокус-групи.
23. Метод анкетування. Види анкетування. Загальні вимоги до складання анкет. Структура анкети. Принципові вимоги до складання запитань в анкеті.
24. Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень. Функції інформації.
25. Джерела інформації та їх використання в науково-дослідній роботі. Класифікація інформації.
26. Стадії обробки інформації та їх характеристика.
27. Призначення та види бібліотек. Бібліотечні фонди, каталоги та картотеки.
28. Електронний пошук наукової інформації.
29. Отримання і аналіз первинної інформації.
30. Вторинна інформація. Процес збору та аналізу наукової інформації.
31. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації та автоматизовані системи обробки інформації на ЕОМ.
32. Каталоги, їх види та характеристика. Техніка роботи з науковою літературою.
33. Оформлення бібліографічного опису літератури та списку використаних джерел в процесі наукового дослідження.
34. Бібліографічний список використаних джерел.

35. Види бібліографічних списків.
36. Елементи бібліографічного опису.
37. Основні структурні елементи наукового дослідження.
38. Елементи вступу.
39. Основна частина.
40. Висновки та пропозиції.
41. Список використаних джерел.
42. Додатки.
43. Анотація.
44. Критерії вибору теми дослідження. Формулювання теми дослідження.
45. Структура наукового дослідження.
46. Особливості наукового тексту. Мова і стиль наукового викладу.
47. Оформлення результатів наукового дослідження. Нумерація сторінок роботи.
48. Ілюстрації (рисунок, графіки, схеми, діаграми). Нумерація цифрового та ілюстративного матеріалу.
49. Вимоги до оформлення таблиць, формул.
50. Загальні правила цитування та посилання на використанні джерела.
51. Список використаних джерел.
52. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
53. Наукова монографія, наукова стаття, тези.
54. Реферат, доповідь, виступ.
55. Методика підготовки та оформлення публікацій.
56. Форми звітності при науковому дослідженні.
57. Тези наукової доповіді.
58. Наукова стаття та її структурні елементи.
59. Наукова монографія.
60. Підготовка виступу. Основні вимоги до виступу і презентації

результатів дослідження.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточний контроль				Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2			
T1	T2	T3	T4		
15	15	15	15	40	100

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік	
A	90-100	5	Відмінно	Зараховано
B	81-89	4	Дуже добре	
C	71-80		Добре	
D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		Достатньо	

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 1) опорні конспекти лекцій;
- 2) рекомендовані підручники і навчальні посібники;
- 3) робоча навчальна програма;
- 4) методичні матеріали

Рекомендована література

Основна

1. Клименко М.О. Методологія та організація наукових досліджень (в екології): підручник / М.О. Клименко [та ін.]. – Херсон: ПП «Олді-плюс», 2012. – 474 с.
2. Колесников О.В. Основи наукових досліджень / О.В. Колесников – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
3. Колотило А.М., Чуб І.М. Основи наукових досліджень Конспект

лекцій. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 82 с.

4. Кононенко О.І. Методичні рекомендації до курсу «Сучасні методи психологічних досліджень», Одеса, Удача-32с.

5. Корбутяк В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Навчальний посібник. – Рівне : НУВГП, 2010. – 176 с.

6. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / укладач Е.В. Колісніченко. – Суми: Сумський державний університет, 2012. – 83 с.

7. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності: Навчальний посібник / За ред. професора Д. В. Чернілевського. – Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. – 484 с.

Додаткова

1. Важинський С.Е., Щербак Т.І. В 12 Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т.І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
<https://nuczu.edu.ua/sciencearchive/Articles/gornostal/vajinskii%20posibnyk.pdf>

2. Марцин В.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / В.С. Марцин, Н.Г. Міценко, О.А. Даниленко та ін. – Львів: Ромус-Поліграф, 2002. – 128 с.

3. Основи наукових досліджень : науково-допоміжний бібліографічний покажчик [Електронний ресурс] / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Наукова бібліотека ; укладачі: І. О. Железняк, В. В. Косенко ; ред. В. В. Косенко ; передмова В. В. Косенко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. – 284 с. – Режим доступу :
http://library.sspu.sumy.ua/biblioteka/bibliografichni_pokazhchyky/2014/1_g.pdf

4. Ланде Д. В. Основи інформаційного та соціально-правового моделювання: навч. посіб. / Д. В. Ланде, В. М. Фурашев, К. В. Юдкова. – К. : НТУУ «КПІ», 2014. – 220 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека ім. В.І.

Вернадського

2. <http://e-heritage.ru/unicollections/list.html?id=42033753&noroot> – електронна бібліотека
3. <http://zakon.rada.gov.ua/> – Законодавство України
4. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – Урядовий портал
5. <http://idschool225.narod.ru/metod.htm>

ДОДАТОК

ТЕМИ РЕФЕРАТИВНИХ РОБІТ ТА ЕСЕ

1. Поняття про науку, її роль у розвитку суспільства.
2. Цілі та задачі наукового дослідження.
3. Експериментальні дослідження.
4. Структура та класифікація науки.
5. Об'єкт і предмет дослідження.
6. Експертний метод дослідження.
7. Наукові дослідження: поняття, види та форми організації.
8. Основні принципи і прийоми організації наукової праці аспірантів.
9. Наукові напрямки досліджень у сфері психології.
10. Об'єкти наукових досліджень та їх класифікація.
11. Гіпотеза та її доказ.
12. Загальнонаукові методи дослідження.
13. Задачі та методи теоретичного дослідження.
14. Науковий експеримент: ціль, задачі, методика проведення.
15. Джерела інформації для наукових досліджень.
16. План наукового дослідження.
17. Перспективний план дослідження.
18. Робочий план дослідження.
19. Архітектура наукової роботи (анотація, вступ, теоретична та практична частини, розрахунок ефективності, висновки, тощо).
20. Рациональна організація розумової праці дослідника.

21. Узагальнення, відбір та обробка інформації.
22. Архітектоніка наукової статті.
23. Вибір теми наукового дослідження: фактори, прийоми та засоби.
24. Обробка наукової інформації.
25. Критерії вибору та обґрунтування теми наукового дослідження.
26. Наукова діяльність і глобалізація науки.
27. Організація науки та наукових досліджень в Україні.
28. Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні.
29. Суб'єкти наукової роботи і діяльності у ЗВО.
30. Види, форми та система управління науково-дослідною роботою у ЗВО.
31. Бібліотека – інтелектуальний центр наукових досліджень.
32. Наукові школи в Україні.
33. Філософські методи та їх роль у науковому пізнанні.
34. Системний аналіз у наукових дослідженнях.
35. Методи теоретичного дослідження у науковому пізнанні.
36. Методи емпіричного дослідження у науковому пізнанні.
37. Роль діалектики у науковому пізнанні.
38. Тенденції розвитку науки у науковому пізнанні.
39. Особливості наукового тексту.